

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	V

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

1. Ένας αυτόνομος κλάδος του δικαίου	1
2. Διακρίσεις του δικαίου του περιβάλλοντος	2
3. Τα χαρακτηριστικά του δικαίου του περιβάλλοντος	3
3.1. Ο πραγματολογικός και νομολογιακός χαρακτήρας του δικαίου του περιβάλλοντος - Το φαινόμενο της πολυνομίας ...	3
3.2. Ο πρωτεύων ρόλος του δημοσίου δικαίου	5
3.3. Η στενή σχέση του δικαίου του περιβάλλοντος με την οικο- νομική ανάπτυξη	6
3.4. Η εξάρτηση του δικαίου του περιβάλλοντος από την εξέλιξη της επιστήμης και της τεχνολογίας	7

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

1. Φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον	9
2. Περιβάλλον και φύση	9
3. Η ανθρωποκεντρική και η οικολογική προσέγγιση	10
4. Η νομική έννοια του περιβάλλοντος	10
5. Η νομική έννοια της προστασίας του περιβάλλοντος	11
6. Ειδικότεροι εννοιολογικοί προσδιορισμοί	12
7. Χαρακτηρισμός της προστασίας του περιβάλλοντος στη νομο- λογία του ΣΤΕ	13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

1.	Συγκριτική θεώρηση	15
1.1.	Η προστασία του περιβάλλοντος στα Συντάγματα Ευρωπαϊκών χωρών	16
1.2.	Η προστασία του περιβάλλοντος στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού κοινοτικού δικαίου	19
1.3.	Η προστασία του περιβάλλοντος στο πλαίσιο του Διεθνούς Δικαίου Διακήρυξη των ΗΕ στη Στοκχόλμη (1972)	22
1.4.	Η προστασία του περιβάλλοντος στον Ευρωπαϊκό Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων	24
2.	Η νομική φύση και ισχύς του άρθρου 24.1	24
2.1.	Η άμεση και επιτακτική ισχύς της συνταγματικής διάταξης.....	26
2.2.	Η ευθεία υποχρέωση της Διοίκησης	27
2.3.	Το δικαίωμα στο περιβάλλον	31
3.	Η τριτενέργεια του δικαιώματος στο περιβάλλον	44
3.1.	Το Κράτος και τα ΝΠΔΔ ως αποδέκτες του δικαιώματος στο περιβάλλον	44
3.2.	Η τριτενέργεια του δικαιώματος στο περιβάλλον	45
3.3.	Η νομολογία των πολιτικών δικαστηρίων	48
4.	Η αρχή της πρόληψης και η πιθανολόγηση της βλάβης	52
5.	Η αρχή της προφύλαξης	54

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

Η ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ

1.	Η έννοια του δάσους	63
1.1.	Στο ν. 998/79	63
1.2.	Στη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας	65
1.3.	Στη νομολογία του Αρείου Πάγου	66
1.4.	Στη νομολογία τον Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου (ΑΕΔ)	66
1.5.	Η ερμηνευτική δήλωση	66

	Σελ.
2. Η υποχρέωση της Διοίκησης για την κατάρτιση δασολογίου	69
3. Η προστασία των ιδιωτικών δασών	72
3.1. Η απόλυτη προστασία	72
3.2. Η νομολογιακή στροφή	73
4. Η προστασία των δημόσιων δασών	74
4.1. Η δυνατότητα μεταβολής του προορισμού τους	74
4.2. Η αυστηρή νομολογιακή ερμηνεία	75
5. Η εξομίωση της προστασίας δημόσιων και ιδιωτικών δασών	78
6. Η αδυναμία παρεμπιπτόντος ελέγχου του δασικού χαρακτήρα ...	79
7. Η ενδοστρεφής δίκη και η ενίσχυση της δασικής προστασίας	80
8. Η προστασία των κοινόχρηστων χώρων πρασίνου	82
8.1. Οι ελεύθεροι κοινόχρηστοι χώροι πρασίνου ως υποκατά- στατο του φυσικού περιβάλλοντος	83
8.2. Η διαφοροποίηση της έννοιας του χώρου πρασίνου από την έννοια του αστικού πάρκου ή άλσους	83
8.3. Η αρχή της αντιστάθμισης ή ανταλλαγής και η προστασία των κοινόχρηστων χώρων πρασίνου	85
8.4. Η προστασία των κοινόχρηστων χώρων πρασίνου και η σύγκρουσή της με άλλους δημόσιους σκοπούς	87
9. Η προστασία των βοσκοτόπων	89
10. Η προστασία των αναδασωτέων εκτάσεων	92
10.1. Το νομικό πλαίσιο	92
10.2. Η δεσμευτικότητα της συνταγματικής ρύθμισης	92
10.3. Η αρμοδιότητα για αναδάσωση και η αιτιολόγησή της	93
10.4. Η δυνατότητα εξαίρεσης από την αναδάσωση	94
10.5. Η νομική φύση της πράξης με την οποία κηρύσσεται η αναδάσωση	96
10.6. Η προθεσμία για την κήρυξη της αναδάσωσης	96
10.7. Η κήρυξη αναδάσωσης ως αυτοτελής διαδικασία	96
10.8. Η ανάκληση/άρση της πράξης αναδάσωσης	98
10.9. Η δυνατότητα επέμβασης πριν την ανάκτηση της δασικής μορφής	98

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV
Η ΑΚΥΡΩΤΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΙΚΗ

1.	Το έννομο αγαθό περιβάλλον και η ανάγκη προστασίας του	101
2.	Η διεύρυνση του εννόμου συμφέροντος στην περίπτωση των φυσικών προσώπων	104
3.	Τάσεις συρρίκνωσης του εννόμου συμφέροντος στη νομολογία .	111
4.	Η διεύρυνση του εννόμου συμφέροντος στην περίπτωση των νομικών προσώπων	114
5.	Η διεύρυνση του εννόμου συμφέροντος στην περίπτωση των ΟΤΑ	120
6.	Το έννομο συμφέρον για την προστασία του περιβάλλοντος στο ευρωπαϊκό κοινοτικό δίκαιο	121
7.	Η αναστολή εκτέλεσης	127
	7.1. Η αίτηση αναστολής έγινε δεκτή στις εξής περιπτώσεις	128
	7.2. Η αίτηση αναστολής απορρίφθηκε στις εξής περιπτώσεις	130
	7.3. Η τροποποίηση του άρθρου 52 του ΠΔ 18/89	133

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V
Η ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
ΜΕ ΆΛΛΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

I.	Σύγκρουση συνταγματικών δικαιωμάτων	137
1.	Σύγκρουση του άρθρου 24 με άλλα άρθρα	137
2.	Η άρση της σύγκρουσης	138
3.	Η ιδιαίτερη φύση των άρθρου 24	139
II.	Προστασία του περιβάλλοντος και προστασία της οικονομικής ελευθερίας και ανάπτυξης	139
1.	Προστασία του περιβάλλοντος και οικονομική ανάπτυξη	139
2.	Οι έννοιες της βιωσιμότητας και της αειφορίας	140
3.	Η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης	141
	3.1. Η βιώσιμη ανάπτυξη στο διεθνές δίκαιο	141
	3.2. Η βιώσιμη ανάπτυξη στο ευρωπαϊκό κοινοτικό δίκαιο	143

	Σελ.
4. Σύγκρουση προστασίας περιβάλλοντος και οικονομικής ανάπτυξης	144
4.1. Η νομολογία του ΣτΕ μέχρι το 1992	144
4.2. Η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης στη νομολογία του ΣτΕ μετά το 1992	146
III. Προστασία του περιβάλλοντος και προστασία της ιδιοκτησίας .	162
1. Το κοινωνικό περιεχόμενο της ιδιοκτησίας	162
2. Προστασία περιβάλλοντος και περιορισμοί της ιδιοκτησίας	162
3. Είδος και έκταση των περιορισμών	163
4. Κυριότεροι περιορισμοί χάριν προστασίας του περιβάλλοντος ...	165
4.1. Η προστασία του περιβάλλοντος και οι περιορισμοί δόμησης και χρήσης	165
4.2. Η πρόσβαση στις ακτές	173
4.3. Η προστασία του περιβάλλοντος έναντι της ιδιοκτησίας και η μετακύλιση του κόστους	175
4.4. Ο θεσμός της Μεταφοράς του Συντελεστή Δόμησης (ΜΣΔ) ...	179

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

Ο ΝΟΜΟΣ 1650/86 «ΓΙΑ ΤΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ» (ΦΕΚ Α' 160)

1. Οι ρυθμίσεις του νόμου	189
2. Οι Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ)	193
2.1. Το νομοθετικό πλαίσιο	193
2.2. Η κατάταξη των έργων και δραστηριοτήτων	194
2.3. Η διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων	195
2.3.1. Η προέγκριση χωροθέτησης	195
2.3.2. Η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) και η έγκριση των περιβαλλοντικών όρων (ΕΠΟ).....	201
3. Η νομολογία για τη διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων.	203
3.1. Για την προέγκριση χωροθέτησης	204
3.2. Για την έγκριση περιβαλλοντικών όρων	213
4. Η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ)	225

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII

Η ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

1. Το δικαίωμα πληροφόρησης σε θέματα περιβάλλοντος και το δικαίωμα στο περιβάλλον	227
2. Η πληροφόρηση και η αρχή της πρόληψης στην προστασία του περιβάλλοντος	228
3. Παθητική και ενεργητική πληροφόρηση	228
4. Η συνταγματική θεμελίωση του δικαιώματος πληροφόρησης	229
4.1. Το άρθρο 10 παρ. 3 του Συντάγματος	229
4.2. Η αρχή του κράτους δικαίου	229
5. Το δικαίωμα πληροφόρησης στην ελληνική νομοθεσία	229
5.1. Ο νόμος 1599/86	229
5.2. Ο νόμος 1943/91	230
5.3. Ο νόμος 2690/99	230
6. Η ΚΥΑ 75308/5512/1990 των υπουργών ΠΕΧΩΔΕ και Εθνικής Οικονομίας	233
7. Το δικαίωμα πληροφόρησης σε θέματα περιβάλλοντος στην ευρωπαϊκή έννομη τάξη πριν την οδηγία 90/313/ΕΟΚ	235
8. Η οδηγία 90/313/ΕΟΚ της 7.6.1990 «σχετικά με την ελεύθερη πληροφόρηση για θέματα περιβάλλοντος»	235
9. Η μεταφορά της οδηγίας 90/313 στην ελληνική έννομη τάξη	236
10. Η πληροφόρηση στο Διεθνές Δίκαιο	237
11. Η νέα οδηγία για την περιβαλλοντική πληροφόρηση	239

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

1. Η ενότητα πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος - Η διακριτή έννοια του πολιτιστικού περιβάλλοντος - Η αρχή της αειφορίας	241
1.1. Οι νομοθετικοί ορισμοί	241
1.2. Τα πολιτιστικά αγαθά και η σχέση τους με τον χώρο	243
1.3. Τα πολιτιστικά αγαθά και η σχέση τους με τον χρόνο	244

	Σελ.
1.4. Τα πολιτιστικά αγαθά και η αρχή της αειφορίας	245
2. Η ένταση της συνταγματικής προστασίας	246
2.1. Η αυξημένη προστασία	246
2.2. Η ευθεία προστασία	246
2.3. Η προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος και οι περιορισμοί της ιδιοκτησίας	247
2.4. Η συνολική θεώρηση	250
3. Συρροή της προστασίας φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος	250
3.1. Ο καθορισμός ζωνών προστασίας	251
3.2. Η ΜΣΔ (Μεταφορά Συντελεστής Δόμησης) ως μέθοδος αποζημίωσης στις περιπτώσεις που προβλέπονται από το άρθρο 24.6	252
3.3. Χωροθέτηση και έγκριση περιβαλλοντικών όρων	254
4. Περιπτώσεις σύγκρουσης προστατευόμενων πολιτιστικών στοιχείων	257

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΧ

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΣΤΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

I. Η προστασία των υδάτων	261
1. Τα υδατορέματα	262
2. Οι ποταμοί	265
3. Οι υγροβιότοποι	265
4. Η προστασία του υδροφόρου ορίζοντα από τα απόβλητα	267
II. Η προστασία της βιοποικιλότητας	270
1. Η έννοια της βιοποικιλότητας	270
2. Το νομικό πλαίσιο προστασίας της βιοποικιλότητας	271
2.1. Νομοθετήματα στο πλαίσιο του διεθνούς δικαίου	271
2.2. Οι κοινοτικές οδηγίες	271
2.3. Το εθνικής προέλευσης νομικό πλαίσιο	272
2.4. Ειδικά για τα εθνικά πάρκα	273

	Σελ.
3. Η νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας	275
3.1. Η θαλάσσια χελώνα καρέττα - καρέττα	275
3.2. Η φώκια μονάχους - μονάχους	276
3.3. Η φαιά άρκτος	277
3.4. Η προστασία από τη θήρα	277
III. Η προστασία ακτών - κόλπων - μικρών νησιών	278
1. Η σημασία των ακτών	278
2. Το νομοθετικό πλαίσιο	279
3. Ο εννοιολογικός προσδιορισμός της παράκτιας ζώνης	280
4. Η τριπλή διάσταση της νομικής προστασίας	282
4.1. Η διαφύλαξη της μορφολογίας της ακτής ως αισθητικής αξίας	283
4.2. Η ελεύθερη πρόσβαση στις ακτές	284
4.3. Οι ήπιες μορφές χρήσης των ακτών και των μικρών νησιών...	285
IV. Η προστασία του τοπίου	288

ΚΕΦΑΛΑΙΟ X

ΕΥΘΥΝΗ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ ΓΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΒΛΑΒΕΣ

1. Η προβληματική της περιβαλλοντικής ευθύνης	291
2. Η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει»	291
3. Το κοινοτικό σύστημα περιβαλλοντικής ευθύνης: η Πράσινη και η Λευκή Βίβλος	292
4. Το είδος της ευθύνης, οι λόγοι απαλλαγής και το βάρος απόδειξης	292
5. Η περιβαλλοντική ασφάλιση	293
6. Η Σύμβαση του Λουγκάνο	294
7. Ο ν. 1650/86	294